ב: מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין

בין לרבנן ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר. מרוחבה פרץ כדפי׳ בקונט׳ דלגובהה לא מצי פריך (ג) כיון דלשכמן דליקרי פתח היכל ועזרה דהוו גביהי עשרים ועוד אי לגובהה פריך לא הוה משני מידי פתח שער החצר ליקרי דכל שכן לא ליקרי פתח יותר מחמת דשער גדול מפתח אלא מרוחבה פריך דלילפו משער החצר דהוה רוחב כ׳ כדמייתי מקראי לע״ג דג׳ עמודים היו עומדים ברוחב הפתח כדמוכמי קראי מ״מ אתי אחר׳ דהאי גיסא והאי גיסא ומבטל ליה כדאמר לקמן (ד׳ י׳:) ומשני דפתח שער ליקרי פתח סתמא לא ליקרי ולע״ג דבפרשת במדבר סיני מצינו דליקרי נמי פתח סתמא אין לחוש הואיל ונאמר מקומות ליקרי פתח שער וכענין זה מצינו בהקומץ רבה (מנחות ד׳ ל״ז:) דקאמר מצינו ימין שנקראת יד דכתיב כי ישית אצין יד ימינו ואידך יד ימין ליקרי יד סתמא לא ליקרי ולע״ג דכתר הכי כתיב ויממון יד אצין:

ההוא בארון כתיב אלא מהכא [1]ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם [2]בין לרבנן [3]ובין לרבי יהודה לילפו מפתח שער החצר דכתיב [2]אורך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות וכתיב [3]וחמש עשרה אמה קלעים לכתף וכתיב [4]ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר קלעים חמש עשרה אמה מה להלן חמש ברוחב עשרים אף כאן חמש ברוחב עשרים פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיבעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה [5]לכתף בגובהה הוא דכתיב גובהה והא כתיב וקומה חמש אמות [6] ההוא משפת מזבח ולמעלה ורבי יהודה מפתחו של אולם גמר והא תנן והרחב מעשר אמות ימעט ולא פליג ר׳ יהודה אמר [7]אביי פליג בברייתא דתניא [7]והרחב מי׳ אמות ימעט ר׳ יהודה אומר אינו צריך למעט וליפלוג במתני׳ פליג בגובהה וה״ה לרחבה ואכתי ר׳ יהודה מפתחו של אולם גמר והתניא מבוי שהוא גבוה מכ׳ אמה ימעט ורבי יהודה מכשיר עד מ׳ וג׳ אמה ותני בר קפרא עד מאה בשלמא לבר קפרא גוזמא אלא לרב יהודה מאי גוזמא בשלמא [8] לרבי יהודה ארבעים גמר מפתחו של אולם אלא ג׳ מנא ליה א״ר חסדא הא מתניתא אטעיתיה לרב דתניא [9]מבוי שהוא גבוה מכ׳ אמה יותר מפתחו של היכל ימעט הוא סבר מדרבנן מפתחו של היכל גמרי רבי יהודה מפתחו של אולם גמר ולא היא ר׳ יהודה מפתחא דמלכין גמר ורבנן אי מפתחו של היכל גמירי ליבעו דלתות בהיכל אלמה [10]תנן הכשר מבוי ב״ש אומרים לחי וקורה וב״ה אומרים לחי או קורה דלתות היכל לצניעות בעלמא הוא דעבידן אלא מעתה לא תיהני ליה צורת הפתח דהא היכל צורת הפתח הויא לו אפילו הכי עשר אמות הוא דרויח אלמה תנן אם יש לו צורת הפתח אע״פ שרחב מעשר אמות אינו צריך למעט מידי הוא טעמא אלא לרב הא [11]מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב אינו צריך למעט וא״ל אתנייה צריך למעט אלא מעתה לא

[1] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. שהוא משמע בני קהת ועל שם שהוא מקודש משאר המשאות קרוי מקדש: **לילפו מפתח שער החצר.** מרוחב פרץ דתנן במתני׳ והרחב מעשר אמות ימעט הא לשכמן פתח חצר דהוי עשרים רוחב ואיקרי פתח דכתיב[4] ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר בפרשת נשא כתיב אבל מגובה ומיפסל בגובה יותר מה׳ אמות לא מצי פריך דהא לשכמן פתח היכל דגבוה כ׳ וקא קרי ליה פתח: רוחב חצר המשכן נ׳ אמה והא דכתיב חמשים בחמשים בפרק ב׳ (לקמן סג:) ממרש לה ופתחה באמצע רחבה ופתמו בקלעים ע״ו אמה מצד זה של פתח וט״ו אמה מצד זה של פתח נשארו כ׳ אמה רוחב באמצע דכתיב חמש עשרה אמה קלעים לכתף וכתף הוא לידו של פתח: **מה להלן.** גובה חמש שהרי כל קלעי החצר כביב לא היה גובהן אלא חמש דכתיב (שמות כז) וקומה חמש אמות: **בגובהה הוא דכתיב.** שגבהו הקלעים המזרחיות מזה ומזה לפתח ע״ו אמה יותר משאר קלעי החצר דהוו להו גובה כ׳ ולרוחב לא מיתמא מדה: **ההוא.** חמש אמות: **משפת קלעים ולמעה.** למעה מאותן ע״ו שנעבדו מזה ומזה לפתח היו עוד ה׳ גובה שוה לשאר הקלעים ועליהן ימוסקו ע״ו בגובה מג׳ עברי הפתח דהוו להו כ׳. ליטא אחריתא בגובהה הוא דכתיב דגובה כל קלעי החצר כביב ע״ו אמה אבל לרוחב הפתח לא למדנו שיעור ולהך ליטא גרסינן במסקנא ההוא משפת מזבח ולמעלה שהמזבח גובהו עשר והקלעים גבוהות ממנו ממש דהוו להו ע״ו כדי אלא יהא כהן עומד עליו ועבודה בידו וכל העם רואין אותו מבחוץ. ומתיהן שמעתי חה עיקר וכן מפורש בזבחים בפ׳ קדשי קדשים (ד׳ נט:) והמפרש לשון לאשין טועה הוא שהיה סבור דמאן דפריך ליפלו מפתח שער החצר דגובהה פריך למיפסל גובה יותר מה׳ אמות ומשום הכי אהדר לאוקומי פתח החצר בגובה כ׳: **ולא פליג ר׳ יהודה.** ולא מאולם גמר ליכבר ברוחב כ׳: **ותני בר קפרא.** במילתיה דר׳ יהודה עד מאה אמה: **בשלמא לבר קפרא.** מיבא למימר דר׳ יהודה מאולם גמר ולא מכבר בגבוה מארבעים והא דתני בר קפרא ק׳ גוזמא נקט משום דאכבר ר׳ יהודה ביותר מכ׳ ומשלשים נרמיס לבר קפרא גוזמא ונקיט במילתיה טפי: **אטעיתיה לרב.** דאמר לעיל (ע״א) ר׳ יהודה לא למדה אלא מפתח אולם הא מתניתא דלקמיה אטעיתיה: **פיקחא דמלכים.** פתח פתחי מלכים גבוהין הרבה: **לחי.** קנה או לוח נעוץ אצל כותל האחד ברחבו: **לא תיהני ליה צורת הפתח.** להכשיר ריוחו ביותר מעשר: לא

אמר אביי פליג בברייתא. משמע דלעולם מפתח אולם גמר ומכשיר עד ריוחו כ׳ [7] וקשה דלקמן (ד׳ י׳.) אמר דלא מכשיר ר׳ יהודה אלא עד י״ג אמה ושליש[6]: **עד** ארבעים וחמשים אמה. אין להקשות הסתם נ׳ שרי מ׳ מינצעיא דאיכא למימר מ׳ וג׳ כדאמרי אינשי כדמשמע בפרק מפנין (שבת ד׳ קכו:)[8]: **ליבעו** דלתות בהיכל. ולע״ג דבהכל מועד שהיה נמי הפתח רחב י׳ לא היו דלתות ואפי׳ הכי קרי ליה פתח היינו משום שלא היה גבוה אלא י׳ ח״נ ע״כ אהל מועד שלא כדין נקרא פתח שהרי היה פרוץ במלואו דלא הוה ליה דלתות ואפי׳ הכי קרי ליה פתח היינו משום שלא היה גבוה אלא י׳ ח״נ ע״כ אהל מועד שלא כדין נקרא פתח שהרי היה פרוץ במלואו דלא הוה ליה דלתות והן נעלות בעלמא דלא הוה ליה דלתות לא פריך דפשיטא הואיל ואית ליה דלתות והן נעלות דהוה כמחיצה מעליתא ולא שייך נמי למיפרך דליבעי צורת הפתח דצורת הפתח לא הוי אלא משום גוי בעלמא אבל אלי פריך שפיר דלא תהני ליה צורת הפתח דאי הוה קרוי פתח אף כשגדול ביותר ע״י צורת הפתח היה לו לעשותו שוה לאולם: **מידי הוא טעמא אלא לרב.** ולע״ג דבריתא נמי גמרה מהיכל איכא למימר דפליגא אמתני׳ ח״נ לא נקט היכל אלא לסימנא בעלמא כדאמרינן בסמוך: וכו

[1] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. כתיב בכל אשר אני מראה אתך את תבנית המשכן כן לדרנן כי׳ כ״ל כשבועות נח:), [2] כ״ל אל הכתף, [3] (מנחות י״:), [4] (לקמן י״.), [5] (תוספ׳ רש״ל), [6] (לקמן יא.), [7] (לקמן יא.), [8] (במדבר ד׳), [9] רש״ל כ׳ דהך ותיקנא״ל הוא דיבור אחד עם הך דלעיל, [10] (כש״ל הוא סה״ד), [11] (עי׳ תוס׳ זבחים ב. ד״ה ומאמר שהאריך מהן). (1) ר״ל דהתם מומרא בעלמא דליקי מעבדי כיולתא (מ״ר מהרי״מ). [2] (וע״ע תוס׳ שבת ס: ד״ה הכשרן).

מסורת הש״ס

[3] (נ״ל ומכיר בכל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן כן לדרנן כי׳ כ״ל כשבועות נח:), [4] כ״ל אל הכתף, [5] (מנחות י״:), [6] (לקמן יא.), [7] (לקמן יא.), [8] (במדבר ד׳), [9] רש״ל כ׳ דהך ותיקנא״ל הוא דיבור אחד עם הך דלעיל, [10] (כש״ל הוא סה״ד), [11] (עי׳ תוס׳ זבחים ב. ד״ה ומאמר שהאריך מהן). (1) ר״ל דהתם מומרא בעלמא דליקי מעבדי כיולתא (מ״ר מהרי״מ). [2] (וע״ע תוס׳ שבת ס: ד״ה הכשרן).

תורה אור השלם

1. ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:
שמות כה ח
2. אורך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושה:
שמות כז יח
3. וחמש עשרה אמה קלעים לכתף עמודיהם שלשה ואדניהם שלשה:
שמות לח טו
4. ולכתף השנית מזה ומזה לשער החצר קלעים חמש עשרה אמה עמודיהם שלשה ואדניהם שלשה:
שמות לח טו

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ וכמכיר וקומה חמש אמות (והוא משפת מזבח ולמעלה) תוס״מ וכ״כ ס״מ הוא משפת קלעים ולמטה: (ב) שם לר׳ יהודה מאי גוזמא בשלמא מרגיס ליל ותיבנא לרבי יהודה נמחק: (ג) תוב׳ ד״ה כין לדרנן וכי׳ כיון דלשכמן פתח היכל ועזרה דהוו גביהי עשרים דאיקרי פתח ועיל מ׳:

גליון הש״ם

גמ׳ ובין לרבי לילפו מפתח שער החצר. לא ידעתי למדם דמה קושיא על רבי מה נוכל לגמוד מפתח החצר יותר מהלמוד מהאולם הא גם האולם היה רוחב יותר מ׳ ומזה מרבי׳ בחמש אמ׳ ומוכחי מזה דר״י פליג על הריחב עכ״פ אין שייך למיגקט הקושיא לרבי לילף מפתח החצר מה עדיפות בזה מהילמודא מהאולם והלימוד מאולם הא צריך לענין גבוה יותר מכ׳ ע״ש: תוב׳ ד״ה אמר וכ׳ דרלקמן. לא ידעתי שבאו מזה קושיא וכמיהו בקושיא הא זהו לגו שם מבנה לו בריחתא רק דרב אחי סבר לומר כן ורבי׳ דמי לה והיא הנחמת ומ״כ ר״ל דאמרי אבר כר״י אם הא ר״ח לא אמר כן בהאלגו אלא דסבר לומר כן ואסבר דקיבל מר״ר דיוסי הנחמת:

מוסף רש״י

ההוא בארון כתיב. שהיו הקרתים עשאים את המרון והשלחן והמנורה וכמוהם. שהם דברים המקדשים (שבועות מז:), אתנייה צריך למעט. אתפילו יש לו צורת פתח (לקמן יא.).

רב ניסים גאון

והכת׳ וקומה חמש אמות, ההוא משפת מזבח ולמעלה. וזה גם הוא מן העיקר שאמרוהו בפר׳ המצניע, דכתיב אשר על המשכן ועל המזבח, מקיש מזבח למשכן, מה משכן עשר אמות, וכבר הזכרנו בפרק המצניע הדברים שנאמרו בפסחת ובחים, ואין אנו טורחין לחזור בזכן.

רבינו חננאל

ואמרינן אדילפי מפתח אהל מועד לילפו מפתח שער החצר, שדיה גובהו חמש אמות ורוחבו עשרים אמה, שנאמר ארך החצר מאה באמה ורחב. טול עשרים אמה אחורי המשכן, ולי אמה המשכן, הרי חמשים נשארו מן האורך של חצר המשכן, ורוחב כולן רוחבן חמישים. פרנסנו החצר לאורכה ווו עוד מידת רחבת המשכן, ורחבו עשר ב׳אמה ויש לו א׳אריו רוחב כ׳ פון כ׳ אמה וברוחב כ׳ אמה, הרי נשאר במזרחו של משכן נ׳ אמה ארוך בחמישים רוחב, שנאמר ורחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה, עשו בקלעים ט״ו אמה מיכן וט״ו אמה מיכ׳ הרי ל׳ אמה, נשארו כ׳ אמה באמצע. וזהו פתח המשכן. ודתיגן פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי. איבעית אימא כי כתיב קלעים חכש עשרה אמה בגובה הוא דכתיב. ואקשינן איני והכתיב בגובה של קלעים וקומה חמש אמות. (ופרכינן) ההוא משפת המזבח ולמעלה ה׳ אמות. זו השמועה מפורשת בשחיטת קדשים ששחטן בראשו של מזבח בתחילתו. דתניא א״ל ר׳ יוסי, ואתה אי אתה אומר כן והלא נאמר יאת מסך שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח, מקיש מזבח למשכן, מה משכן י׳ אמות אף מזבח י׳ אמות. ואומר חמש עשרה אמה קלעים וגו׳. הא מה אני מקיים וקומה ברוחב חמש אמות, משפת מזבח ולמעלה. שלא יהא כדן עומד במזבח ועבודה בידו והכל רואין אותו. והא נמי בכתוב שכתוב בו רבוע יהיה המזבח ושליש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה. ותנן עלה אמה וכנס אמה דהו יזבוד, עלה חמש וכנס אמה דהו סובב, ומן הסובב ולמעלה שלש, ואמה של קרנות הרי עשר. וקשיא לן מכל מקום ט״ו אמה הן אע״פ שתעשה קלעים בגובה. בגובה עשרים מנא ליה (דאקרי פתח). ופרקינן לעולם עד כ׳ אמה פתח מיתקרי והאי דלא עבדו הבא משום דלא אצטריך. דהא עלו בגובה מן המשכן חמש אמות מפני המזבח, יתר מיכן לא איצטריכו ואקשינן ור׳ יהוד׳ מפתחו של אולם גמר. והתניא מבוי שהוא גבוה מכ׳ אמה ימעט. ר׳ יהוד׳ מכשיר עד מ׳ וג׳ אמה. אמר רב חסדא הא דתניא מבוי שהוא גבוה מכ׳ אמה יתר מפתחו של היכל אטעיתיה לרב. וזהא סבר מדרבנן מפתחו של היכל גמרי ר׳ יהוד׳ נמי מפתחו של אולם גמר, ולא היא, ר׳ יהוד׳ מפתחא דמלכי גמר. ורבנן דגמרי מפתח ההיכל ליבעי דלתות בהיכל. ודתיגן לא דלתות לצניעותא עבידי דלא יהוון חזיין מה דבגוא. אלא מעתה ליבעי היקרה מעליא כי היכל ולא תיהני

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com